

är även känt från det övriga Norden, företrädesvis Norge, där det talrikt brukats under vikingatiden och in i sen medeltid. Om *Gufi* se Vg 173.

Runstenen är den enda svenska runsten, som uttryckligen rests till minne av en estlandsfarare.¹ Men även andra inskrifter vittna ännu värtaligt om nordbornas tidiga förbindelser med landet på andra sidan Östersjön. Namnet *Æistfari* står på en sörmländsk sten (Sö 45) och *Æistr*, *Æisti*, på ett tiotal uppländska, det sistnämnda väl ursprungligen ett trälnamn. Runstenen vittnar med sin för landskapet originella, ornamentala utsmyckning om ristarens bekantskap med vissa drag i runstensornamentikens utveckling på andra håll i vårt land och bruket av figurelement med hemortsrätt långt utanför Sveriges egna gränser. Nära motsvarigheter till djurfiguren på denna runsten förekommer på Sö 82 (Tumbo), Ög 106 (Kärna), DR 271 (Tullstorp, Skåne) samt Vg 4. Även Vg 14 samt DR 412 (London) visa nära släktskap med stenens figurgestaltning. Samma typ av entrelac-kors finns på Sö 159.

182. Norra Åsarps sn, Hög, Skattegården.

Pl. 154.

Litteratur: B 975, L 1403, T 76. J. Peringskiöld, Monumenta 9, bl. 61; C. G. G. Hilfelding, Resor 1791 (KB F m 57: 1, red. av P. Tham), s. 74; P. E. Lindskog, En kortt beskrifning om Skara stift 5 (1816), s. 257; L. Kinberg i VFT 1: 2 (1869), s. 18; O. Montelius i: Falköping förr och nu (1910), s. 61; Fornminnesinventering 1933 (ATA).

Äldre avbildningar: Ulf Christofersson, bläckteckning 1687 (i KB F 1 7 a, bl. 20), träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 975); P. Tham, bläckteckning (i Hilfelding a. a., s. 79); S. Welin, tuschteckning (VFA), träsnitt (i T 76).

Runstenen står rest c:a 200 m. Ö om Skattegården i Högs by och omedelbart N om vägen Hög–Bredene (Smula sn), intill en liten domarring med sex, ursprungligen sannolikt sju, stenar. Här stod stenen vid C. G. G. Hilfeldings besök 1791, och platsen tycks ha varit densamma redan på 1600-talet, »Högz gärde».

Röd granit. Höjd 1,4 m., bredd 0,9 m. Ristningen vetter åt Ö. Ett stycke av stenen upptill åt vänster är avslaget. Stenen förededde samma skador på 1600-talet. Runorna äro djupt och väl huggna.

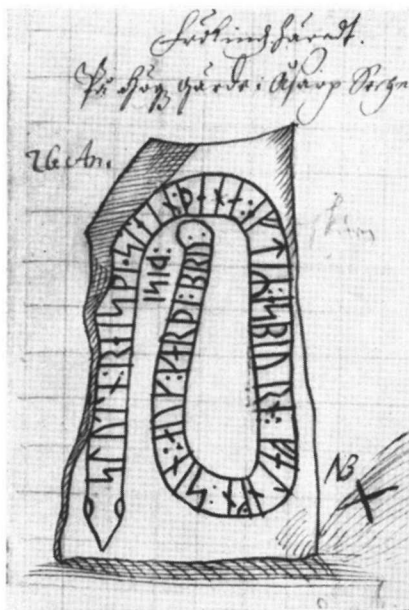

Fig. 286. Vg 182. N. Åsarps sn, Hög, Skattegården. Efter teckning av Christofersson.

Fig. 287. Vg 182. N. Åsarps sn, Hög, Skattegården. Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 975).

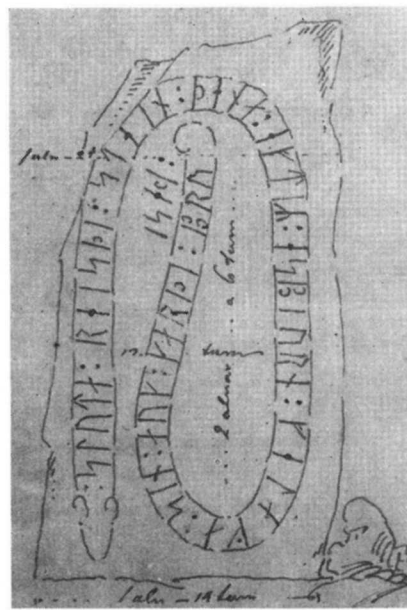

Fig. 288. Vg 182. N. Åsarps sn, Hög, Skattegården. Efter teckning av Tham.

¹ Om det osäkra belägget från U 439 se S. B. F. Jansson i *Fornvännen* 1946, s. 263 noten.

Inskrift:

: sluta : reisþi : stein : þena : eftir : esbiurn : felaga : sin : auk : karþi : bru : þesi

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55

sluta resti sten þenna æftir Æsbiurn, felaga sinn, ok gærði bro þessi.

»**sluta** reste denna sten efter Åsbjörn, sin bolagsman, och gjorde denna bro.»

Till läsningen: Inskriften börjar med tydligt sk och avslutas utan sk. **þ**-runan har genomgående stor bst. **3 u** är ej stungen. Övre delarna av **8 i**–**16 n** äro borta i kantskadan. **37 g** är tydligt stungen, **45 k** ostungen. Hst till **46 a** tangerar överst den föregående **k**-bst. — Christofersson: **34 a**, **36 n**, **38 n**, **54 i**, sk omedelbart efter **52 u**. — Hilfelings och Torins läsningar äro korrekta.

Något direkt mot runföljden **sluta** svarande namn är icke känt. Möjligen har **sluta**, som Jungner tänkt sig saken, låtit resa även Vg 183, nu borta. Enligt tecknaren läses på denna sten resarens namn **hnupa**. Läsningen kan emellertid icke kontrolleras, vilket givetvis skulle ha kunnat underlätta tolkningen av namnen, och det ifrågasatta sambandet mellan de båda inskrifterna är naturligtvis mycket ovisst. — Om namnet *Æsbiurn* se Vg 157.

Stenen bör ursprungligen ha stått i närheten av den i inskriften omnämnda bron. Högs gårdar ha förr legat vid sankmark, och ingenting tyder för övrigt på att stenen skulle vara flyttad från ursprunglig plats. Rester av någon bro, vadställe el. dyl. ha emellertid ej kunnat iakttagas, ett förhållande som i och för sig icke är ägnat att förvåna, då »bron» givetvis kan ha varit av enkel konstruktion och föga beständig eller ock så småningom blivit överflödig och röjts bort.

183. Norra Åsarps sn, Hög.

Litteratur: B 981, L 1361, 1404(?). J. Peringskiöld, Monumenta 9, bl. 61; C. G. G. Hilfeling, Resor 1791 (KB F m 57: 1, red. av P. Tham), s. 74; P. Tham, Uppteckning och lokaluppgift i Liljegrens Samlingar Msc:t Runir (ATA); P. E. Lindskog, En kortt beskrifning om Skara stift 5 (1816), s. 257; P. A. Säve, Berättelse 1863, s. 40 (ATA, tr. i ATS 3, 1873, s. 119); L. Kinberg i VFT 1: 2 (1871), s. 19; Fornminnesinventering 1933 (ATA); K. E. Sahlström i VFT 4: 9 (1933), s. 16.

Avbildningar: Ulf Christofersson, bläckteckning 1687 (i KB F l 7 a, bl. 20), träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 981).

Runstenen är nu försvunnen. U. Christofersson, den ende som bevisligen granskat stenen i fältet, bestämmer 1687 platsen sålunda: »På en Högh wed samma Högz by, i det andra gärdet l. stenkast från den andra» [Vg 182]. Då C. G. G. Hilfeling 1791 besökte trakten för att avteckna fornminnen, har stenen emellertid redan gått andra öden till mötes. »Ännu en runsten har stått på Quarnebacken; men skall för någon tid sedan af murarmästare varit lagd i en bakugn på Capitainsbostället Hög», står det i Hilfelings resejournal. Uppgiften bekräftas av P. Tham, som antecknar: »Denne sten är på 1780-talet tagen till Capitainsbostället Hög i Bakugn af Cap. Kläckenfäldt». P. E. Lindskogs uppgifter om såväl denna sten som Vg 182 äro oklara. P. A. Säve och L. Kinberg ange den som försvunnen, och K. Torin har inga uppgifter om den. Bakugnen revs år 1943. S. B. F. Jansson granskade år 1948 tillsammans med ägaren de stenstycken, som voro åtkomliga, utan att finna några ristade stenar.

Stenmaterialet är icke känt. Höjden tycks av bilden i *Bautil* att döma ha varit knappt 1,5 m., bredden c:a 0,5 m. Inskriften har enligt teckningen varit anbragt på två sidor av stenen, vilka bilda vinkel mot varandra. Runorna tyckas ha varit fullt läsliga.